

B. c. D.

REGIÆ ACADEMIÆ
GUSTAVO-CAROLINÆ
SIVE
DORPATO - PERNAVIENSIS
HISTORIÆ

PARTICULAM DECIMAM OCTAVAM
CONSENT. AMPLISS. FACULT. PHILOS.

PRÆSIDE
GUSTAVO SOMMELIO,

PROF. REG. ET ACAD. CAROL. BIBLIOTHECARIO.

AD PUBLICUM EXAMEN

DEFERT

CARL FREDRIC VIERECK,

STOCKHOLMIENSIS.

D. IV. MAJI. A. MDCCXCVI.

LUNDÆ,

Typis BERLINGIANIS.

VIRO
Plurimum Venerando ac Celebri,
Seremissimo Principi ac Duci FRIEDERICO ADOLPHO
a Sacris,
ut &

Ecclesiarum Bunkeflod ac Hyllie
Pastori & Præposito Fidelissimo, Dignissimo,
Præclarissimo atque Doctissimo DOMINO MAGISTRO
JOHANNI HENRICO PSILANDER.
Avunculo Optimo!

Permittas, quæso, Avuncule Indulgentissime! ut, in signum
animi, ob plurima in se collata beneficia favorisque documen-
ta, venerabundi atque gratissimi, Specimen hæc Academicum
cum omnigenæ felicitatis appreciatione, & sub jucundissima spe
continui Tui in se Favoris, submisso Tibi consecret

Nominis Tui plurimum Venerandi ac Celebris

cliens cultorque humillimus
CAROLUS FREDERICUS VIERECK.

Hof-Controlleurs Enkan,
VÅLÅDLA FRU
HEDVIG VIERECK, FÖDD ENBOM
Min Huldaste Moder!

Minnet af Eder ömhet och dageliga välgärningar mot
mig har upståndt i min själ en innerlig önskan, at offentlig-
gen få nämna Edert vördade namn; för at gifva tillkänna,
fast än ganska ofullkomligt den upriktiga vörtnad och skyl-
diga tacksamhet, hvaraf mit hjerta alltid eldas. Jag hoppas
således nu, Huldaste Moder! då Försynen upfyldt denna
min önskan, at J gunstigt upptagen detta första tillfälle därtill,
mit första offentliga lärdoms-prof, såsom et tecken af en
lydig Sons förbindelse, at alt framgent, genom besittande om
dygd och förkofrande i Vetenskaper, söka förtjena Eder fort-
farande godhet, och ansen den känsla, hvarmed jag helgar
Eder detta lilla verk, såsom et bevis til den skyldiga vörd-
nad och årkänsla, hvarmed jag til dödsstunden framleffer

Min Huldaste Moders

ödmjuk. lydigste Son
CARL FREDR. VIERECK,

Theses Respondentis.

I.

*Neoterismis stilum potius corrumpi quam, Archais-
mis, in dubitationem adduci non debet.*

II.

*Eum, qui obscuro utitur stilo, obscuras quo-
que habere ideas, quominus pro explorato habea-
tur, impedit multiplex experientia, impedit quoque
diversa stili & idearum ratio.*

III.

*Insignis est usus, quem nobis præstant homi-
num egregie doctorum vitæ descriptiones : has igi-
tur si quis in historia literaria consignanda susque
deque habeat; tantum abest, ut officio suo satisfa-
ciat, ut præcipuam quandam ejus partem neglexis-
se dici queat & debeat.*

IV.

*Qui vel nulla Eruditorum lingua vernacula
opus esse, vel pro latina substitui posse aliam quan-
dam opinantur, vehementer fallunt, haud cogitan-
tes, quantum damni inde caperent Religio & Li-
teræ.*

V.

*Linguarum hodie vigentium cognitio usu &
exercitatione acquiri quidem potest; sed confusa
erit ista cognitio, nisi regulæ, quas Grammatica
tradit, accesserint.*

- 196) de Familia R. Petro Laur. Schonbergio O.
Gotho ibid. 1646. 4:o.
- 197) Legibus R. Abrahamo Georgii Thawonio
Astro - Finl. ibid. 1646. 4:o.
- 198) Immortalitas D. Liberatoris Germaniæ GU-
STAVI ADOLPHI Dorp. 1647. 4:o.
- 199) Inclyta Virtus Illustrissimi D:ni AXELII
OXENSTJERNA, Comitis in Södra Möhre,
L. Baronis in Kimitho, D:ni in Fiiholm &
Tydön, Equitis Aurati, Regni Sveciæ Cancellarii,
& per Germaniam nec non ad exercitus Legati
atque Evangelici Fœderis ibidem Directoris Ge-
neralis, a Serenissima Regina CHRISTINA d. 27
Nov. a. 1645 illustritate Comitis Regni illustrata,
orat. sol. aternitati consecrata ibid. 1647. 4:o.
- 200) Elogium LUDOVICI HINTELMAN J. U.
D. a. 1643 denati, seu Parentatio carmine he-
roico a. 1647 illi habita ibid. 1647. 4:o.
- 201) Disp. de Regno. R. Wilhelmo Cronmanno
Nobili Livono ibid. 1647. 4:o.
- 202) de Liberalitate R. Magno Samuelis Asp O.
Gotho ibid. 1647. 4:o.
- 203) Dispositione Oratoria R. Laurentio Wallerio
Helsingia Sveco ibid. 1647. 4:o.
- 204) Immortalitas Regis GUSTAVI ADOLPHI,
parentatione anniversaria in Academia Dorpa-
tensi d. 6 Nov. 1648 aternitati consecrata, ibid.
1648. 4:o.
- 205) D. de Inventione Rhetorica R. Daniele Dani-
elis Nycopeni Suderm. Sveco ibid. 1648. 4:o.
- 206) Serenissimæ Regiæ CHRISTINÆ in Aca-
demia Dorpatensem Augustissima Magnificentiæ,

Oratione solenni d. 17 Jan. 1649, cum vacationem a Professione Oratoriae ac Poëseos clementissime consecutus esset, aternitati consecrata. ibid. 1649. 4:o.

207) Natalis vitæ Reginae CHRISTINÆ, pacisque per Germaniam jam reducis d. 8 Dec. a. 1649 per regnum Sveo-Gothicum celebratus, carmine decantatus heroico. ibid. 1649. 4:o.

208) Augustissima Coronationis solennitas Reginae CHRISTINÆ Oratione solenni ipso die coronationis celebrata ibid. 1650. 4:o.

209) Juramento R. Joh. Schæpero Abogienfi Finlando ibid. 1651. 4:o.

210) Nuptiis. R. Erico Olai Golstenio W. Gothia Sveco ibid. 1652. 4:o.

Accedunt.

211) Virg. Mar. Georg. e libro II. de Vitium Cultura &c. discursus d. 12 Aug. 1643.

212) Virg. Mar. Georg. e lib. IV. de Mellatione discursus d. 3 Sept. 1643.

213) Virg. Mar. Georg. e lib. IV. discursus de Poëtica Methodi comprehensione d. 28 Oct. 1643.

214) Virg. Maronis Ecloga 1 methodice resoluta d. 25 Febr. 1646. *)

215)

*) Quatuor harum disputationum tres priores MOLLERUS l. c. uno titulo de *P. Virgilii Maronis Georgicorum Libris II, III & IV* comprehendit. Quartam vero BACKMEISTERUS l. c. p. 173 addit, singulasque ille viderit, annos & dies, quibus habitæ sunt, juxta notans, & Schul-Dispositionen der angezogenen Stellen appellans.

215) Disp. de Globo Astronomico *).

216) Disp. de Physiognomia **).

217) Disp. de Fulmine ***).

Atque his scriptis WITTENIUS †) sequentes

Disputationes addit:

218) de Oratoria Ecclesiastica.

219) de Nobilitate.

220) de Civitate.

221) de Hæreditaribus ab intestato.

222) de Naturalis Scientiæ Constitutione.

223) de Emptione & Venditione.

224) de Processu Juris.

225) de Principiis Juris Canonici.

226) de Inventione Oratoria.

227) de Oratore.

228)

*) Hanc prodidisse, testis est WATSONUS in *Unione Sapientiæ* p. 223 eam allegans.

) & *) A MOLLERO l. c. hæc nominantur.

†) *Diar. Biogr. T. I ad a. 1654 & T. II p. 72.* Impressionis vero locum, anam formamque, ut alibi solet, hic quoque omisit; ac præterea, cum in titulis allegandis Wittenius, ut antea observavi, minus sit accuratus, veros esse, qui afferuntur, harum disputationum titulos, affirmare Lectori nequeo. Ejus tamen vestigiis in iisdem afferendis Mollerus & Backmeisterus insistunt, & ego quoque insistere cogor, donec certior me faciet vel propria vel aliorum ocularis inspectio. Maximam tamen earum partem prætermisi, utpote quarum in hac mea serie injecta est mentio, additis, ubi potui, Auctoribus, impressionis loco anno & forma.

228) de Heroë.
 229) de Memoria.
 230) Minutiorum, quæ edidit, scriptorum, qualia sunt Programmata, & Carmina latina, ingens est numerus. CXIV ejus Programmata, orationum, ad quas audiendas hisce programmatis invitavit, argumentis adjectis, BACKMEISTER l. c. p. 177 — 179 enumerat. Augeri tamen hunc numerum posse, hoc minus dubito, quod haud paucas orationes vel vidi vel possideo, quibus editis Ludenii programmata præmissa sunt, quas vero in ista serie Backmeister omisit, & præterea in magno isto Orationum numero, quas Dorpati, quo tempore Ludenius munere professorio ibi functus est, prodiisse annotavi *), paucissimæ sunt, quas audituris programme commendandas non censuerit. Pangendis vero carminibus latinis admodum delectabatur, ac magnus est numerus carminum ejus nuptialium atque funebrium, inprimisque disputantibus præsto ejus ingenium poëticum fuit, & ita quidem, ut anagrammatisinis fausta eis ut plurimum ominaretur, ejusque hoc studio inflammatis aliis, gratulantium carmina hoc tempore anagrammatisinis Dorpati abundarent.

Oratio-

- *) Annotatz in hac historia p. 49 — 62 videantur, Cœptam a Num. 4. computationem si quis ad N. 189 continuaverit, CLXXVI Orationes habebit, quo dictum est tempore. Dorpati habitas ac fere singulas Ludenii programmatis ornatas.

Orationes, quas WITTENIUS & ex eo MOLLERUS N. 56 inter scripta ejus enumerat, de Livonia, Moscovia &c. vix ejus sunt, saltem non omnes, conf. Ser. Oratr. Dorpp. hujus historiae pagg. 49 — 62. Num. 12, 19, 50, 51, 62, 67, 108, 176. eandemque harum ac LXXVI istarum, quas, præeunte Wittenio, Mollerus N. 57 recenset, esse rationem, bina docent ista Orationum Volumina, quæ Dorpati a. 1648 in 4:o prodierunt hoc titulo: *In Regia Gustaviana Adolphina Academia, quæ Dorpati Livonorum est ad Embeccam, Volumen 1. Orationum a Nobili & Studiosa Juventute, Moderatore LAURENTIO LUDENIO Poët. Cor. Professore Juris, Oratoria & Poëseos publice habitarum* (pro Vol. I. lege Volumen II. & alterius voluminis titulum, locum, annum & formam editionis habes). Priori volumine illæ continentur Orationes, quas dicta series mea N. 144, 5, 7, 8, 9, 11, 6, 10, 12, 19, 14, 21, 22, 16, 15, 44, 34, 30, 41, 43, 31, 45, 38, 25, 46, 35, 32, 24, 42, 26, 33, 37, 56, 57, 53, 62, 55, 49, 54, 50, 51, 48, 58, 52, 77, 66, 73, 74, 68, 72, 75, 78, 70, 67, 71, 80, 81, 76, 88, 86, 83, 82, 87, 85, 89. præter *Moscovia Historiam*, a Rudolpho Strauch d. 15 Jan. 1640 recitatam, sistit; & posteriori sequentes, quas eadem series exhibet N. 97, 101, 104, 105, 103, 92, 95, 99, 91, 106, 90, 93, 108, 109, 111, 107, 100, 112, 113, 119, 118, 115, 117, 114, 121, 120, 116, 122, 123, 124, 126, 134, 132, 129, 131, 133, 128, 130, 143, 136, 141, 135, 147, 139, 140, 137, 138, 142.

142, 151, 150, 159, 152, 156, 155, 154, 149, 153, 157, 161, quæque istam seriem consignanti ignotæ mihi erant: 1) *Prodigium mense Novembri a. 1643 per Livoniam in Cælo spectatorum Virorum armatorum, nec non agminis viventium & ab aquilone vento allatarum, ac ad propugnacula inclytæ civitatis Revaliensium die 17 mensis ejusdem in nivem decedentium Muscarum, oratione metrica in Regia Academia Gustaviana Adolphina d. 19 Dec. a. 1643 publice recitatum a Johanne Petri Kuuth Sudermanno* 2) *in salutiferam nativitatem Domini & Salvatoris nostri JESU CHRISTI Oratio, quam pro Concione d. 25 Dec. enarrabat Jacobus Andreæ Tyblæus Sudermannia Svecus, Dorp. 1643* 3) *de Spiritu Sancto Oratio metrica, quam secundis feriis Pentecostes a. 1648 enarrabat Magnus Samuelis Asp Ostro-Gothia Svecus.*

Scripta LUDENII Inedita *).

- 1) Opus Chiromanticum.
- 2) Poëmata.
- 3) Epistola de Statu Livoniæ.

MOVI.

*) Horum notitiam Mollero debeo, ad primum hæc annotanti: *a Morsio in Albo suo M. S. fol. 816 laudatum, secundum 1. Poëmata ista in plures partes divisa esse, quorum ibidem occurrit mentio, observanti, & ad tertium s. epistolam de Statu Livoniæ hæc adde ti: quæ Svecis paret, ad Petrum fratrem a. 1637 exarata, quam in Jac. Beckeri, Advocati Hafniensis, Bibliotheca offendi.*

MOVIUS (Joachimus) *)

Hunc ROLOTT, KELCH, MOLLER & BACKMEISTERUS ll. cc. ut p. 69 subj. n. observavi, silentio transeunt: istius vero silentii quamvis hæc fuerit ratio, quod incertum est, an munus Professoris Dorpati unquam obierit, potius tamen commemorandum quam omittendum censui; ex Protocollis enim constat, eum a Senatu Academico Dorpatensi a. 1634 d. 27 Febr. designatum esse, qui in abeuntis Weidelingii locum succederet, & linguas Orientales doceret, istumque delectum ab Academia Cancellario sequ. 10 Maji confirmatum esse. Designatus vero & expectatus Dorpatum vix venerit: qui enim a. 1636 d. 25 Oct. constitutus est linguarum Orientalium Professor, Salomon Matthiæ suffectus, non Movio, sed Weidelingio dicitur. Cujas de cætero fuerit, quidve scripserit, ignoro; quemadmodum enim Dorpati nulla ejus extant vestigia, sic neque alibi quædam extare deprehendi. Fortasse tamen alii, unde fuerit, & ubi substiterit, explorabunt.

G g 2

MAT.

*) Tres Movios, Casparum, Friedericum & Samuelem JÖCHER l. c. art. Movius recenset: horum primus cum Megapolitanus, reliqui duo Pomerani fuerint, pluresque Professores ex Pomerania & Megalopoli nata sit Academia Dorpatensis; hunc sibi Movium harum regionum alterutra fortasse vindicabit.

MATTHIÆ (Salomon) *)

Natus a. 1609 patre M. Nicolao Matthiæ primo Gnantsteinensi, deinde Lüneburgensi **, ad ecclesiam S. Johannis Pastore, matre Magdalena Gesnera, magni illius Theologi Doct. Salomonis Gesneri sorore germana. Jactis in schola Johannea Lüneburgensi literarum fundamentis, Hamburgum ad D. n. Henricum Neuhusium focerum deinceps suum delatus filiorum ejus institutioni præficiat. Revaliam cum hoc patrono suo ejusque familia a. 1633 demigravit. Hinc ad Academiam Dorpatensem a. 1634 indeque ad Gryphiswaldensem studiis suis

*) Compendiaria quidem, sed instituto congrua ratione fata hujus Viri exposuerunt RHYZELIUS *Episcop. Svo-G. P. II. p. 60.* Celeb. D. n. FANT *Hist. Litter. Gr. in Svec. S. I. p. 81.* & HYDREN de *Fatis Lit. Orient. in Sv. p. 15.* singuli, ut suspicor, ex NEUHUSII programme, quo funus indixit, hujusque vestigiis me saltim in iisdem exponendis hic insistere, ignorare Lectorem nolui, quo sciat, qua fide nonnulla fusius a me enarrentur. A GADEBUSCHIO in *Livl. Biblioth.* hic noster Salomo prorsus omittitur; plura de illo, quam annum 1639, quo Professor Linguae Hebraeæ, & a. 1648 quo Theol. Licentiat & Professor fuit. BACKMEISTERUS non annotavit, nec plura quinque duntaxat lineæ continere potuerunt.

**) Hinc eum Lüneburgi natum nonnulli dicunt, sed Witteberga Saxonem eum appellat JOHANNES ERICI STREGNENSIS in titulo disputationis. *Iux. de Homine* Dorpati a. 1638 habitæ.

fuis ulterius obsecuturus se contulit. Revaliam reversus a. 1636 d. 10 Decembr. constitutus est Linguar. Orient. Professor in Academia Dorpatensi, adjectaque est sequ. anno d. 28 Jan. provincia linguam Græcam docendi: eodem anno ad munus ecclesiasticum a Dorpatensibus vocatus Pastor ad templum S. Johannis d. 22 Nov. est constitutus, ac tandem in Academia Dorp. dato d. 20 Junii a. 1642 diplomate Regio, Theologiæ Professor designabatur *). His honoribus laboribusque Academicis, in quibus commemorandus quoque est ter ab illo, nempe a. 1638, 1645 & 1650 gestus Magistratus academicus, perfunctum ad Praefecturam & Pastorum ecclesiæ Narvensis primarium Senatus istius civitatis, consentientibus & applaudentibus civibus ac incolis, ægerrime vero dimittentibus eum Dorpatensibus a. 1650 d. 27 Apr. constituto liberalissimo stipendio annuo, evocavit. Savire autem in Livonia a. 1656 cum cœpissent Muscovitæ, totamque istam provinciam ferro flammisque depopulati extrema quæque Narvensibus minitarentur, turbatoque rerum statu compesci vix posse numerosissimus ille hostis videretur, ac, sedibus suis relictis, tutiora loca cives Narvenses, quotquot poterant, quærerent; eo numero, qui aufugiebant, Salomon noster quoque fuit, ita tamen ut a Senatu urbis veniam peteret & impetraret in Germaniam abeundi,

G g 3

*) Magnus Theologus ac Magister linguarum Arabicæ, Syriacæ, Hebrææ & Græcæ a NEUHUSIO in dicto programme vocatur.

undi, usque dum furor iste hostilis desavisset. At vero cum, Rege CAROLO tot bellis tantisque negotiis & occupationibus distento, & civitate insuper casu fortuito exusta, pertenuis spes ad sua redeundi ostenderetur; jussu Regis Archidiaconus Stetinensis vocatus est a. 1658 d. 13 Martii, ac juxta Theologiae & Ebraeae linguae in illustri Stetinensi Gymnasio constitutus est Professor. Muscovita autem a Potentissimo Svecorum Rege in ordinem coacto, cum ad sua paulatim se reciperent Narvenses, Pastorem suum Salomonem abesse adeo perferre non potuerunt, ut a Stetinesibus repeterent; rediit igitur a. 1660 solitamque cathedram occupavit. Sic vero recuperato munere, augentur onera, sed augentur etiam honores; Rex enim in ipso Regni Senatorum publico confessu inspectionem ecclesiarum Ingermannici districtus ejus fidei committendam censens totius districtus Super-Intendentem eum constituit. Anno autem nondum transacto, ista munera aliis curanda reliquit, ex vita discedens d. 9 Sept. a. 1665.

Scripta:

Præter formulas quasdam Precationum ab eo consignatas, & Concionem quandam in Episcopi, nescio cujus, Conjugis ANNÆ SOMMERIN funere habitam a. 1655 quam a STRICKERO in *Förf. til et Sv. Hom. Bibl.* p. 88 annotatam video *), nulla ejus scripta mihi innotuerunt.

*) Hanc eum lingua sua vernacula & consignasse & enuntiasse, credi convenit, licet apud Strickerum in serie Concionum Svecanarum occurrat.

erunt. Plura tamen eum edidisse, verisimile puto.

FLÜGEL (Johannes von *)

Pauca tantum hæcce de illo Backmeisterus l. c. p. 164 habet: Johann Flügel, beyder Rechte Doctor Er ward 1636. dem General-Gouverneur in Riga zur baldigen Beförderung empfohlen. Doctoris istum titulum ignorat Matthias Wermerus in dedicatione Disputationis suæ Dorpati a. 1636 habitæ **) his duntaxat verbis consignata: *Consultissimo D:n JOHANNI FLUGELIO, ab eruditionis claritate, exactæ peregrinationis celebritate, expediendorum dexterita ac prudentia commendatissimo ***)*; ignorat quoque PHRAGMENIUS in *Riga*

*) Vid. not. prox. sequ.

**) Vid. p. huj. hist. 167 num. 26. Præter Flügelium hanc disputationem tribus aliis nobilibus iisque eruditis Viris dedicavit, conjunctimque hos quatuor *Quadrigam Nobilissimam, Præstantissimam ac generis splendore fulgentem* appellat: nobili igitur genere eum, ut PHRAGMENIUS & GADEBUSCH l. c. p. 362, juxta *Hereditarium in Kolsen* appellans, dicunt, natum esse, satis liquere puto.

***) Anno 1636 cum consignata sit hæc dedicatio, in hac vero Flügelium, ut reliquos, quodam officii caractere Wermerus non distinguit, ac præterea ad officium impetrandum annotante Backmeistero, eodem hoc anno Gubernatori Generali sit commendatus; nulla ei adhuc tradita videtur, nec ante hunc annum Professor Dorpatensis fuerit.

Riga Literata sic ejus mentionem faciens: *Johannes a Flügel Rigenfis. Circa primordia Gymnafii Patrii P. P. Juris, post Aulici Judicii Regii Dorpatenfis Affeffor. A. 1664 Senatus Rigenfis Ampliffimus Syndicus; denique Pro-Conful *) obiit a. 1655 **).*

Scriptum :

Disput. de Perceptione & Restitutione Fructuum
1644. 4:0. a) Nulla quidem muneris Profef-
forii Dorpatenfis hic injecta est mentio; eam
vero

*) Wöer (Riga) 1655 in der Würde eines Bürgermei-
fters aus der Welt ging, inquit GADEBUSCH l. c.
Pro-Confulem tantum PHRAGMENIUS appellat;
utrum rectius fit, difquirere non vacat, nec facile for-
taffe dicitur.

**) Annum vero hunc emortualem pariter incertum
effe, ac ipsum locum, quo obiit, ne quis putet, hæc,
quibus hunc articulum GADERUSCHIUS p. 363 con-
cludit, verba legens: Hr P. Bergmann in feiner
Biographie S. 133 erzählt, dals er Kurländifcher Hof-
Rath gewesen, und nachdem er öfters als Abgeord-
neter der Stadt nach Stockholm gefchickt worden,
dortelbst 1662 geftorben; cogitet velim, Phragmeni-
um, qui ejusdem, cujus Flügelius, civitatis fuit, nec
multo post ejus obitum fuam fcripfit Rigam Litera-
tam, falli facile hac in re vix potuiffe. Antam ad
fallendum ei dediffe fufpicor alium quendam ejusdem
nominis; id quod inde probabile videbitur, quod iftum
Confiliarium Aulicum Curlandensem appellat, qualem
vero illum, de quo hic fermo eft, fuiffe Phragmenius
aliquæ ignoravit.